

**DAN
NEMEȚEANU**

SCENOGRAFIA ȘI EPOCA

Se pare că scenografia, așa cum o practicăm astăzi, va dispărea. Noile forme de expresie pe care le caută teatrul acordă o importanță sporită actorului, creator și interpret, element primordial în geneza actului scenic. Tot mai mult, decorul se reduce la accesorii, la obiecte-instrumente, legate direct de acțiunile fizice, iar cadrul general tinde să se transforme într-o ambianță neutră sau puternic marcată, un „environment”. Centrul de interes al spectacolului devine personajul viu și raporturile sale concrete, fizice cu mediul, acțiunile pe care le îndeplinește pe scenă, într-un timp determinat, concret, în fața spectatorilor.

Accentuarea raporturilor dramatice dintre mediu și individ, dinamica sporită a desfășurării spectacologice, mutațiile pe care le suferă noțiunea de dramatism în teatrul

contemporan, aduc obligatoriu în discuție reevaluarea funcțiilor pe care trebuie să le aibă scenografia în momentul de față.

Tendențele mereu mai frecvente de a scoate spectacolul de teatru din cadrul obișnuit al sălilor de tip vechi, cu scenă italiană, încercările de reintegrare a spectacolului în mijlocul evenimentelor cotidiene prin reprezentații de stradă sau în locații cu alte destinații de funcționare (hale, biserici, garaje) dorința de laicizare violentă sau de reînviere a ritualului teatral, demonstrează fără echivoc demonetizarea parametrilor scenografiei tradiționale.

Pierd vizibil teren reconstituirile naturaliste sau decorațiile nefuncționale, aglomerările de elemente nediferențiate intențional, chiar dacă stilul lor se reclamă de la un neo-baroc fastuos sau un pop-art mize-

rabilist, ca să fie în pas cu moda. Falsa epurare a scenei rămâne doar imagine inexpressivă, când lipsește esențializarea, naturalismul discret, chiar servit fragmentar, își pierde eficiența atunci când nu urmează fidel dinamica interioară a spectacolului, după cum diversele soluții tehnice de la simpla culisantă la cele mai stupefiante grinzi zburătoare nu pot suplini carențele unei gândiri teatrale înapoiate.

În amestecul ansamblu de stiluri pe care-l abordează teatrul contemporan, se vedește încă o dată că nu există maniere sau modalități de tratare prohibite, ci numai prost folosite, prin ostentație snobă sau obtuzitate față de spiritul operei reprezentate.

Se poate obiecta că multitudinea de tendințe novatoare din teatrul modern e mai greu realizabilă la noi, datorită faptului că majoritatea sălilor noastre de teatru sînt construite pe tiparul clasic al scenei italiene. Este într-adevăr un impediment, dar

în același timp și un examen permanent pentru a verifica autenticitatea mijloacelor de expresie folosite, în condiții date.

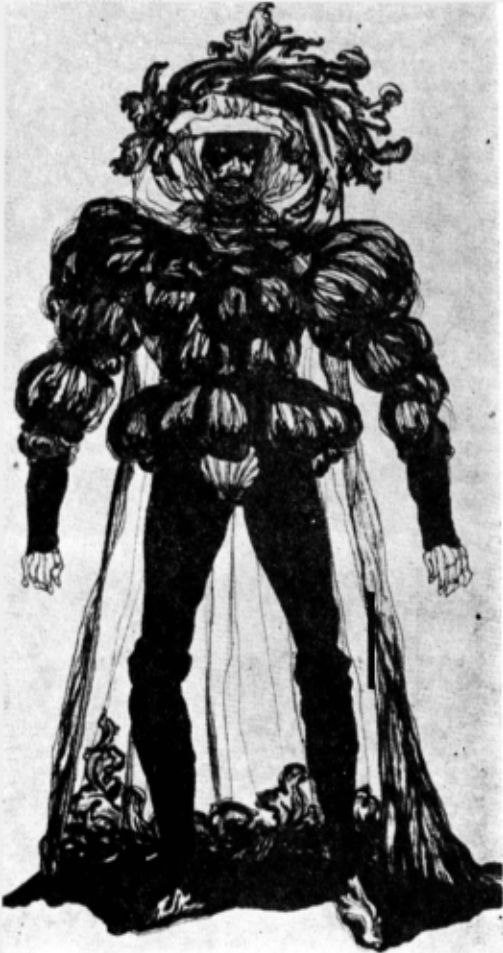
Cum în toată lumea, deci și la noi, nu s-a decis încă dinamitarea tuturor scenelor de tip revolut și înlocuirea lor peste noapte cu spații elastice, apte să servească cele mai noi tendințe, scenografia românească este obligată să funcționeze „la zi“, contemporană cu sensibilitatea epocii, în niște forme fixe, cu care trebuie să jongleze de fiecare dată, cu suplețe și inteligență, pentru o folosire cât mai variată a spațiului scenic. În aceste condiții, școala de scenografie românească se menține într-o efervescență intelectuală continuă, atentă la mutațiile fenomenului teatral actual, modernă fără excese

Schițe de costume de Dan Nemțeanu
pentru „Romeo și Julieta”.

În pagina alăturată Tybalt și Lady
Capulet; stînga Mercutio; jos Paris.

Continuitatea acestor caracteristici se observă și la tinerii creatori, ale căror realizări se înscriu valoros în ansamblul mișcării noastre teatrale. Montări foarte diferențiate ca gândire plastică, dar avînd ca element comun preocuparea creării unui spațiu scenic specific fiecărui text sînt dovada orientării judicioase a generației tinere de scenografi. Voi cita ca exemple semnificative decorul Floricăi Mălureanu pentru *Iona* de Marin Sorescu, decorul lui Radu Boruzescu pentru *Cameristele* de Jean Genêt, cel al lui Mircea Nicolau pentru *Săgetătorul* de Ion Omescu și cel al Smarandei Crețoiu pentru *Pescărușul* de Cehov, decorul lui Vasile Buz pentru *Mandragola* sau cele ale lui Helmut Stürmer pentru *Neînțelegera* de Camus și *Ingrijitorul* de Pinter.

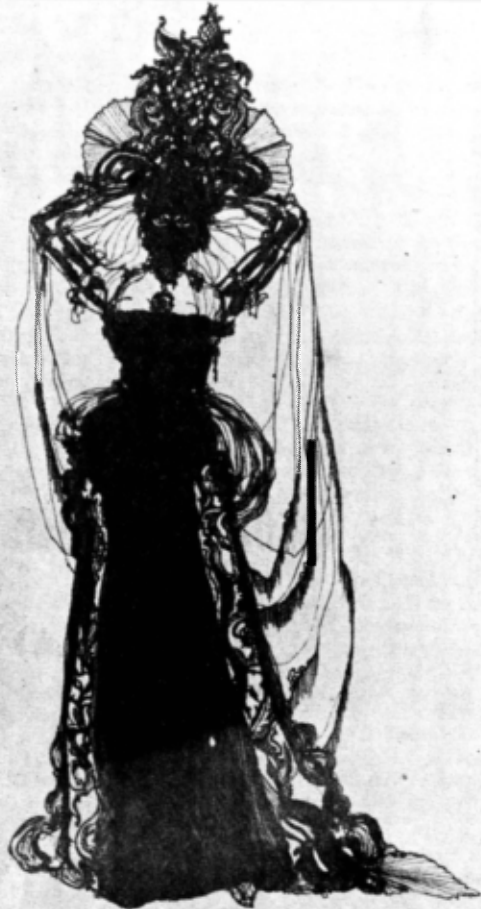
Măști concepute de Dan Nemțeanu pentru scena balului din „Romeo și Julieta”.

Sînt doar cîteva exemple, dintre numeroase altele, demne de menționat, datorită unor artiști la începutul carierei, dar care atestă toate, ca un fenomen specific generației noi, preocuparea de înnoire profundă a spectacolului, abandonarea estetismului sau a simplei ilustrări nevertebrate și lipsa de cantonare în ticuri artistice personale sau la modă.

Mi se pare demn de a fi subliniat și faptul că majoritatea scenografilor noștri — cu rare excepții — abordează cu aceeași forță artistică și profesională diverse forme de spectacol, cu rezultate de certă valoare, indiferent de categoria (dar nu valoarea!) textului. Subliniez ca îmbucurător faptul că Liviu Ciulei a realizat înafară de *Leonce*

și *Lena* și spiritualul decor de o calitate plastică ireproșabilă pentru *Puricele în ureche* sau subtilul decor pentru *Emigrantul din Brisbane*. Nu mi se pare că această disponibilitate îl diminuează ca artist, ci dimpotrivă. Mi se pare firesc ca Elena Pătrășcanu Veakis să realizeze cu o identică aplicare la subiect *Acul cunetrei Gurton* și *Camera de alături* sau ca Vladimir Popov să încerce un *Harap Alb* după ce a făcut decorurile pentru *Tristan și Isolda*.

În ce mă privește, sînt mulțumit că mi se oferă prilejul ca după *Othello* să lucrez o piesă de Anouilh și un musical după *Steaua fără nume*. Punctul de vedere poate părea scandalos pentru unii sau de o sufocantă lipsă de crez artistic. Personal, în

calitate de interpret al unui text și de factor constructiv al spectacolului, consider că este firesc să ne exercităm profesia cât mai variat, pentru sporirea capacității proprii de înțelegere și exprimare, cu condiția evidentă de a ni se oferi un text de certă valoare artistică și nu un pretext șovăielnic care trebuie înfășat în seducții vizuale.

Cred cu tărie în orice fapt artistic autentic, indiferent de categoria estetică din care face parte. Armonia rafinată a unei icoane pe sticlă este la fel de activă asupra privitorului ca o gravură de Goya. Musiculul *My Fair Lady* realizat cu distincție și gust — s-a realizat și fără! — nu a diminuat cu nimic piesa lui Shaw. Coexistența continuă, deoarece cred că este necesară

satisfacerea multiplă a cerințelor spirituale ale publicului, simultaneitatea posibilităților, de la agrementul de calitate la fiorul tragic al marilor texte.

Trăim într-o lume de suprapuneri senzoriale și afective, de permanente schimbări, evoluăm într-un perpetuu colaj de evenimente, senzații și solicitări. Sensibilitatea modernă se deprinde din ce în ce mai mult cu disocierile paralele, cu percepțiile simultane. Selecțiile se produc mult mai repede, necesitatea diversității crește. Toate aceste date ne obligă, ne determină la o regîndire, la o reciclare a profesiunii noastre, dacă vrem să ne realizăm funcția socială, acum, aici, la noi.